

Г. М. Жуковська, канд. філол. наук, доц.,
Київський університет імені Тараса Шевченка, Київ

ПОЕТИКА МІФУ В ДРАМАТИЧНІЙ ПОЕМІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ "КАССАНДРА"

Розглянуто оригінальну авторську інтерпретацію міфу про троянську пророкицю Кассандру в однойменній драмі Лесі Українки. Зазначено, що відтворення античного міфу базується на естетиці неоромантизму, художньому трагізмі й психологізмі. Доведено, що драматична поема Лесі Українки "Кассандра" є драмою ідей, у якій порушуються важливі питання людського буття, а художнє втілення міфу про Кассандру відбувається через осмислення проблем людської долі, вибору, віри/зневіри, правди/неправди, волі/рабства, вірності/зради, життя/смерті тощо. Наголошено на тому, що "Кассандра" Лесі Українки – інтелектуальна філософська драматична поема, якій властиві глибокий психологізм, напружені зовнішні і внутрішні конфлікти.

Ключові слова: античний міф, Кассандра, трагізм, психологізм, неоромантизм.

Як відомо, античні міфи були предметом постійного інтересу Лесі Українки. Міф став важливим сюжетотворчим чинником багатьох її драматичних поем. Згадаймо хоча б "Іфігенію в Тавриді" (1898), "Одержиму" (1901), "Вавилонський полон" (1903), "На руїнах" (1904), "У пущі" (1909) та інші твори, в основу яких покладено міфологічні сюжети.

Звернення до міфу загалом характерне епосі модернізму, в якій, за спостереженнями Я. Поліщука, "античний міф" переважно осмислювався "у ракурсі конфлікту сильної особистості і загалу, особистості й причетності долі та обставин до її життя [9, с. 19].

Античні міфи про загибель Трої у світовій культурі були особливо популярними. У літературі свідченням цього стали художні версії міфологічних сюжетів, представлені в "Іліаді" Гомера, "Енеїді" Вергілія, у відомих трагедіях Есхіла, Софокла, Евріпіда та ін. Можемо припустити, що Леся Українка, крім

грецьких і римських міфів, була знайома з художніми версіями цих давніх трагічних подій.

Ідейно-естетичні пошуки спонукали авторку зробити головною героїнею своєї драми античну "трагічну пророчицю". Як зауважила поетеса в листі до Ольги Кобилянської від 27 березня 1903 р., її приваблювали теми, у яких "багато неспокійного, пристрасного елемента", а Кассандру обрала "за героїню" своєї поеми тому, що вона, "з своєю ніким не признаною правдою, з своїм даремним пророчим таланом, власне, такий неспокійний і пристрасний тип" [13, с. 247].

Ґрунтовне прочитання "Кассандри" здійснили ще на початку ХХ ст. М. Зеров у праці [5], М. Драй-Хмара, В. Петров, О. Білецький та ін. Так, В. Петров, вивчаючи художні глибини твору, виявив поєднання в драмі Лесі Українки "фаустівської теми знання" з "прометеївською темою бунту й кари за бунт" [8, с. 64] і зауважив, що до цих двох важливих тем авторка додала "ще третю, специфічно Кассандрину, тему провидіння, відчуття загибелі, свідомість несталості всього, що є ... " [8, с. 64].

О. Білецький назвав "Кассандру" "трагедією правди" [3, с. 358], адже міфічний сюжет твору наснажений трагізмом. Також дослідник зазначив, що в основі поеми – не тільки пророцтва про "погибель марну", а й естетизація та переживання різних смертей.

Художні глибини твору привертають увагу і багатьох сучасних дослідників, серед яких виділяються наукові студії С. Павличко, Т. Гундорової, В. Агеєвої, О. Забужко, Я. Поліщука, М. Зубрицької та ін., у яких автори демонструють нові матриці інтерпретацій прихованих сенсів твору.

Так, вивчаючи початки феміністичного дискурсу в українській літературі, С. Павличко спостерегла, що творчість Лесі Українки, яка переймалася тяжким становищем жінки в суспільстві, наповнена "феміністичними мотивами й образами". Авторку, зауважує дослідниця, "хвилює і приваблює постать сильної жінки", вона "у свій спосіб протиставляє сильних жінок і слабких чоловіків у драматургії" [7, с. 74]. С. Павличко стверджує, що «всі образи драматургії Лесі Українки – від Любові з "Блакитної троянди" до Одержимої, Боярині, Кассандри, Мавки – є варіаціями

на теми жіночої трагедії: зради щодо жінок, жіночої самотності, жіночого, часто глибшого за чоловічий, патріотизму, жіночої драматичної відданості істині» [7, с. 74].

В. Агеева, досліджуючи "Кассандру", наголошує на відчутному відгомоні у творі сизифівських алюзій [1, с. 134]. Вона, зокрема, зауважує, що філософія головної героїні твору – "це філософія стоїчного сизифівського бунту, це настанова на боротьбу без надії на перемогу. І лише цей бунт без ілюзорних сподівань надає сенсу людському життю" [1, с. 152].

У драматичній поемі Лесі Українки міф про завоювання Трої і долю її трагічної пророчиці знаходить оригінальне авторське втілення. Художню реалізацію задуму поетеса здійснювала в 1901–1903 рр., однак остаточно завершила драму 1907 р. За свідченням К. Квітки, письменниця вважала "Кассандру" одним із кращих своїх творів, працюючи над пізнішими речами, вона побоювалась, чи не стоять вони нижче за цю драматичну поему.

Леся Українка моделює напружений драматичний сюжет твору, в якому власну версію міфу про Кассандру подає на передньому плані еллінсько-троянської війни. У цей міф авторка майстерно вплітає цілу низку інших міфів троянського циклу, про які у п'єсі часто згадується алюзійно, але вони є важливими позасценічними вихідними точками сюжету твору. Письменниця генерує й зосереджує трагічні події минулого, сучасного й прийдешнього Трої у внутрішньому світі своєї головної героїні, устами якої "реконструює" їх, починаючи з першої сцени, в якій акцентує увагу на безглуздому вчинку Паріса – викраденні Гелени, що спричинив подальші трагічні події. Трагізм зображеного поступово ущільнюється інформацією про смерті, які вже відбулися або очевидцями яких тут і тепер стають герої твору. Зокрема, йдеться про вбивство Ахіллесом Пріамового сина Троїла, вбивство Гектором Патрокла, яке стало причиною помсти Ахіллеса, вбивство Гектора, загибель у ворожому таборі коханого царівни Долона, загибель союзника Трої царя Ономая і його війська, ввезення в місто Троянського коня і, як наслідок,

багато пролитої крові і смертей, падіння Трої, полон троянських жінок і, очевидно, загибель Кассандри в полоні.

За свідченням самої авторки, у центрі її художнього осмислення – трагічна доля дочки останнього троянського царя Пріама, покараної Апполлоном зловіщим пророчим даром бачити невідворотні майбутні трагічні події. Леся Українка осмислює цей образ у контексті багатьох важливих і в усі часи актуальних екзистенційних проблем людського буття, серед яких виразно виділяються проблеми людської долі, вибору, віри/зневіри, правди/неправди, волі/рабства, вірності/зради, життя/смерті тощо. Сама авторка у цитованому вище листі акцентує увагу на тому, що в цій непересічній героїні її найбільше приваблює боротьба сумнівів і вагань, її внутрішні суперечності, адже, за Лесею Українкою, "вона знає, що слів її ніхто не прийме, але не може мовчати, бо душа її і слово не дається під ярмо; вона сама боїться свого пророцтва і, що найтрагічніше, сама в ньому часто сумнівається, бо не знає, чи завжди слова її залежать від подій, чи навпаки, події залежать від її слів, і тому часто мовчить там, де треба говорити; вона знає, що її рідна Троя загине, і родина, і все, що їй миле, і мусить сказати те вголос, бо то правда, і, знаючи ту правду, не робить нічого для боротьби, а коли й намагається робити, то діла її гинуть марне, бо – діла без віри мертві суть, а віри в ратунок у неї нема і не може бути..." [13, с. 247].

Отже, в інтерпретації образу своєї героїні поетеса йде за міфом і моделює образ царівни, яка страждає від того, що "бачить горе, чує горе", але не вміє йому протидіяти: "Я тільки знаю, що воно вже є / і що його ніхто вже не одверне, / ніхто, ніхто. Ох, якби тільки можна, / то я б сама те горе відвернула!" [11, с. 22–23].

Таке художнє втілення міфу про Кассандру наповнює сюжет твору ідеями фатуму. Кассандра добре знала, що пророкування оракулів щодо її брата Паріса, вчинок якого призведе до загибелі рідної країни, збудуться, але не змогла зарадити нещастю. Невідворотність наперед визначеної долі, за Лесею Українкою, не під силу змінити не тільки смертним людям, а й безсмертним богам, які перетворилися на рабів невблаганної

Мойри, богині долі: "Що зможуть проти долі всі боги? / Вони законам вічним підлягають / так, як і смертні... / боги й богині тільки слуги в храмі, / всі владарки жорстокої раби. / Благати владарку – даремна праця, / вона не знає ні жалю, ні ласки, / вона глуха, сліпа, немов Хаос. / Рабів її благати – і даремне, / і низько, я рабиною рабів / не хочу бути!" [11, с. 37]. Кидаючи виклик Мойрі та богам, які стали її рабами, Кассандра засвідчує свою неабияку сміливість та незалежність, проте таке протистояння в підсумку не впливає на перебіг подій, не сприяє знищенню зла.

Трагедія Кассандри в інтерпретації Лесі Українки полягає не тільки в тому, що їй не вірять, її бояться і сприймають як хвору навіть найрідніші, а й у тому, що якби й повірили, то це додало б усім тільки болю й муки через неминучий трагічний характер прийдешнього.

Лесина Кассандра є не тільки уважним і вразливим спостерігачем того, що відбувається, не тільки транслятором трагічного майбутнього, а й літописцем подій, пов'язаних з домом останнього троянського царя Пріама, напередодні та під час падіння Трої, оскільки веде Сівілінську книгу.

У своїй драматичній поемі Леся Українка послідовно розгортає сюжет, починаючи розповідь діалогом Кассандри з Геленою, в якому царівна відкрито і гостро засуджує легковажне братове захоплення дружиною спартанського царя Менелая, демонструє ненависть до Гелени, яка принесла в Трою "кров і смерть", оголює її псевдочесноти – зрадливість, хитрість, пристосуванство: "Ти поцілуеш – і погасне погляд / у наймолодшого з синів Пріама / кров хвилею потужною прибіє / до серця, і німіє серце й слово, / і блідне пам'ять, і обличчя блідне, / і весь він твій, і вже нема для нього / ні матері, ні батька, ні родини, / ні краю рідного..." [11, с. 12–13]. Кассандра висловлює зневагу до легковажного вчинку Паріса, який став рабом кохання, внаслідок чого "мчить Арес неситий / на повіді Кіпридинім, як огир в палу жаги" [11, с. 16].

У цьому діалозі виразно акцентується увага на антитезах життя/смерть, життя благочестиве, віддане служінням людям, і життя-пристосуванство, в якому на першому місці стоїть власна

вигода. Це протиставлення вивершується символічними образами Прометея й Епітемея, життєві імперативи яких цілком накладаються на світобачення героїнь твору. Кассандра відповідно уособлюється з Прометеем, а Гелена, за Кассандрою, "сестра смерті", "дочка Епітемея" [11, с. 16], чії сліди забарвлені кров'ю. Вже в першій дії драматичної поеми Леся Українка устами троянської пророчиці показує розв'язку цього фатального викрадення: "Огні погасли на руїнах Трої, / і дим від Іліона в небі зник... / А ти сидиш на троні, ти цариця, / прядеш собі на золотій кужільці... / пурпурну вовну, і червона нитка / все точиться, все точиться..." [11, с. 16–17]. У цьому контексті образи "пурпурної вовни" і "червоної нитки" символізують забарвлене кров'ю життя Гелени.

Отже, авторка вже на початку твору устами Кассандри означає минуле, сучасне і майбутнє Пріамового дому та Трої. Далі оповідь зосереджується на внутрішньому світі Кассандри, у якому любов, турботи, тривоги, боротьба сумнівів і вагань розкриваються через діалоги з іншими міфологічними героями, зокрема з Поліксеною, Андромахою, Долоном, Деїфобом, Ономаєм, Геленом, греком Сіноном, Парісом, Агамемноном, Клітемнестрою.

У всіх восьми драматичних сценах, з яких складається п'єса, діалоги побудовані на конфлікті героїні з оточенням. Словесні сутички Кассандри з іншими персонажами базуються не стільки на бажанні, щоб її зрозуміли і прийняли такою, якою вона є, скільки на прагненні показати неправду, несправедливість, розвінчати людські й суспільні вади. Найгостріший конфлікт у творі, найбільш увиразнений у п'ятій-шостій сценах, – це конфлікт розуміння учасниками драматичного дійства правди й неправди. У розмові зі своїм старшим братом Деїфобом, який повідомляє Кассандрі, що її заручили за лідійського царя Ономая "в нагороду за спілку й поміч проти ворогів" [11, с. 43], царівна відповідає, що її згода стане "потрійною зрадою – себе самої, правди і лідійців" [11, с. 45] і нагадує, що "над всіх старших найстарша Правда, брате" [11, с. 45].

Головна героїня драми Лесі Українки відстоює правду як одну з найважливіших загальнолюдських цінностей, на це вказує й сама авторка, графічно виділивши слово "Правда" у наведеній фразі великою літерою. Для Кассандри не існує інакшого вибору, як бути чесною із собою і з оточенням. Саме ця аксіологічна домінанта вивищує її над іншими, що мають про правду протилежні думки. Переконання більшості троянців у непотрібності Кассандриної правди в поемі висловлюється устами дружини вбитого Гектора Андромахи, яка долучається до суперечки про правду / неправду і вважає солодку брехню кращою за гірку правду: "Та що, Кассандро, / доволі з нас уже твоєї правди, / зловісної, згубливої, так дай же / нам хоч неправдою пожить в надії. / Ох, я вже втомлена від тої правди! / Ой, дай мені хоч сон, хоч мрію, сестро!" [11, с. 55].

На боці солодкої брехні і брат Кассандри – лжепророк Гелен та інші дійові особи драми. Гірка правда стає настільки ненависною натовпу, що він ладен вбити пророчицю. Проте можна стверджувати, що згідно з художньою концепцією Лесі Українки тільки чесність робить людину цілісною та вільною.

Тема правди в драматичній поемі тісно пов'язана і з темою слова, актуалізуючи яку, Леся Українка нагадує про незбагненність і велику силу слова, наголошуючи не тільки на творчій, благородній, будівничій його енергії, а й на руйнівній. Андромаха звинувачує Кассандру в тому, що вона здатна "отруїти" словом, "зламати дух зловісними речами, / убити віру й певність" [11, с. 27]. Боляче сприймаючи напроороковані втрати, Кассандра й сама починає думати про руйнівний потенціал своїх проркувань: "Не страх, не сором і не меч, а я / своєю правдою згубила брата..." [11, с. 28]. У цій суперечці поетеса акцентує увагу на важливих і складних запитаннях: що первинніше: слово чи подія? слово чи правда? І подає устами лжепророка Гелена несподівану альтернативну думку: "Ти думаєш, що правда родить мову? / Я думаю, що мова родить правду. / А чим же нам таку назвати правду, / що родиться з брехні? Чи ти ніколи / не

бачила такого народження? / Я бачив безліч разів. Слово плідне / і більше родить ніж земля-прамати" [11, с. 61].

У своїх сумнівах і пошуках відповідей на непросітій запитання Кассандра кілька разів переживає драму вибору між словом і мовчанням, проте її внутрішня боротьба завершується однозначним імперативом: у будь-яких життєвих обставинах залишатися собою.

Як бачимо, Лесина героїня багатогранна, сильна і слабка водночас: вона велична у своїй щирості, відвертості й правді, у вмінні любити й ненавидіти, сильна у своїх стражданнях, самотності, у готовності прийняти свою долю, але не зрадити ні Трої, ні себе, разом з тим вона слабка у своїх сумнівах, зневірі, невмінні відвернути лихо і допомогти.

Драматична поема Лесі Українки є своєрідною стенограмою внутрішніх станів Кассандри, її страждань через свої зловісні бачення. У творі переживання царівни поступово наростають, згущуються, що в ремарках авторка означає її різними психологічними і фізичними станами. То вона перебуває "в пророчому нестямі" [11, с. 22], "то хапається за голову і з жахом дивиться у простор" [11, с. 24], то "тремтить і, не маючи сили встояти, сідає..." [11, с. 27], то "несамовита від туги, промовляє, мов непритомна" [11, с. 28] тощо. У цих внутрішніх станах виразно виділяються два кульмінаційних моменти: перший – пов'язаний зі смертю коханого Долона у ворожому таборі. У тексті ця смерть пропущена через сприйняття царівни, яка "гірко ридає", "тремтить всім тілом", "поривається кинути з муру на поле", "щосили кричить", і, врешті-решт, стишується "знесилена боротьбою і розбита жахом" [10, с. 40]. Другий кульмінаційний момент вияскравлюється у відтворенні захоплення Трої еллінами, коли Кассандра "волає, зібравши всю силу" [11, с. 89], і, перебуваючи в нестямі, страшно сміється [11, с. 91]. Яскраві звукові та зорові образи божевільного страшного сміху Кассандри, так само страшного, немов виття, ридання її матері, заграви пожеж, хряскота палаючих будівель символізують остаточне падіння Трої, яким закінчується основна дія п'єси. Всі

проклинають Кассандру, перекладаючи на неї свої провини, вбачаючи в пророчиці джерело всіх бід. Плачі, прокляття, звуки руйнування підсилюють трагізм зображеного. Ця апокаліптична картина увиразнена Кассандриним іронічним означенням кінця існування Трої як "весільного часу", а матиного голосного гіркогo ридання – як "весільної пісні" [11, с. 92]. Важливим у художньо-естетичній концепції драми Лесі Українки є образ матері, традиційно в літературі наділений значущою семантикою джерела й оберегу життя, який епізодично з'являється спочатку в пророчих видіннях Кассандри в кінці другої сцени, де вона чує крики, ридання, плач, скиглення і виття матері [11, с. 24], а потім цей голосний материний плач-ридання завершує головну дію п'єси, символізуючи крах останньої духовної опори, посилюючи відчуття безвиході та кінця.

У прикінцевій сцені авторка акцентує увагу на легковажності, довірливості й безвідповідальності всіх троянців, які згубили пильність, поснули, втішені грецьким подарунком, спокушені їжею й вином, обдурені елліном Сіноном.

Отже, художній код Лесиногo тексту викриває буття троянців, спрямоване на розваги і задоволення своїх нагальних щоденних потреб, вказує на те, що ігнорування важливих духовних цінностей – головна причина трагічного кінця земного існування Пріамового царства. Троя в драмі Лесі Українки постає топосом, у якому гріховні діяння її мешканців призвели до згубних наслідків, усі трагічні суперечності тут спонукані боротьбою розсудливості й пристрасті, правди й брехні, вірності високим моральним імперативам і конформізму. Зображення Трої в "Кассандрі" Лесі Українки наділене символічною семантикою незрілості, гріховності й недалекоглядності людства.

Із падінням Трої в інтерпретації Лесі Українки внутрішні страждання головної героїні не закінчуються, оскільки вона бачить ганебне, на її переконання, майбутнє, в якому "троянки у неволі – живі" [11, с. 90], а це означає їхню зрадливість і конформізм, які є непринятними для Кассандри.

В епілозі до поеми авторка переносить дію в Елладу "через довгий час після руїни Трої" [11, с. 93]. Перебуваючи бранкою в Мікенах у домі аргоського царя Агамемнона, Кассандра і тут бачить і пророкує зраду й смерть. Агамемнон намагається розшифрувати, зрозуміти віщування троянської царівни, але даремно, адже відвернути те, що судилося, за Лесею Українкою, не під силу нікому. Авторка ще раз утверджує думку про панування в античному суспільстві віри у фатум, який неможливо здолати.

Протягом усього твору Кассандра відчуває себе самотньою і чужою серед троянців і навіть серед своїх рідних. Леся Українка протиставляє її іншим, наголошуючи на світоглядних та моральних імперативах провидиці, на її метафоричній "всевидющості", на протигагу цьому в тексті, за спостереженнями В. Агесвої, зображується «глухота й "незрячість" троянського поспільства» [1, с. 146].

У зовнішності своєї героїні Леся Українка багаторазово акцентує увагу на її особливих очах, які стають важливим маркером її непересічного внутрішнього світу й дару. Очі Кассандри «немов пронизують» співрозмовників "і немов бачать крізь них ще щось далі» [11, с. 11], лякають тих, хто поруч з дівчиною, як сестру Поліксену або коханого Долона, який "казав,/ що вбили щастя наше тії очі, /холодними і твердими мечами" [11, с. 19]. Протягом усього твору Кассандра шле прокляття своїм "зловіщим", "зловорожим" очам, що може прочитуватись як прокляття своєму дарові, який став для царівни важким життєвим випробуванням.

Якщо звернути увагу на колористику драми, що відіграє важливу роль в авторській художньо-естетичній концепції, то можемо спостерегти, що, на відміну від призвідців Троянської трагедії: Гелени, яка, за задумом Лесі Українки, найчастіше "пишно вбрана" [11, с. 11], або Паріса, який теж з'являється на сцені "в святочній барвистій і вишиваній одежі" [11, с. 78], Кассандра завжди постає перед читачем чи глядачем "в чорних жалобних шатах", "загорнена в довге чорне покривало" [11, с. 28].

Чорний колір в контексті описуваних подій наділений традиційною семантикою кольору смутку, туги, смерті. З. Геленою, як антагоністкою головної героїні, у драмі співвідноситься колір червоний, колір пристрасті та крові.

Отже, у фокусі авторського зображення в однойменній драмі Кассандра – непересічна героїня, яка асоціюється з "віком лицарства", у любові до якого не раз зізнавалася Леся Українка. А лицарство, як стверджує Є. Сверстюк, "має до діла не з масовістю, а з особистістю, готовою йти проти течії і змагатися за віру та правду, готовою йти на хрест" [10, с. 29]. Аксиологічні орієнтири й чесноти троянської пророчиці близькі авторці драми. Серед них виділяється правдивість ("неправди я не можу говорити" [11, с. 17]), альтруїзм ("я не про себе думаю тепер" [11, с. 29]), прагнення до дії ("змагання, хоч і без надії" [11, с. 32]), стурбованість долею рідної країни, "любов, офірність, вірність, вузька дорога, власний вибір, безстрашність" [10, с. 29], а найголовніше – неприйняття будь-якої форми пристосуванства, обману, лицемірства. Героїня драми Лесі Українки є яскравим прикладом стоїцизму у відстоюванні загальнолюдських гуманістичних цінностей. Як зауважує Є. Сверстюк, у поемах і драмах письменниці "співці й пророки є героями національними – українськими, грецькими, ізраїльськими. Не заснути, не піддатися, не скоритися, не продатися, не зневіритися – то їхні мотиви, їхні тривоги" [10, с. 28]. "Кассандра" як один із вершинних творів Лесі Українки є яскравим підтвердженням спостережень багатьох дослідників творчості поетеси, які зауважують, що її драми – це драми ідей.

Героїня Лесі Українки стражденна, але її стійкі життєві переконання свідчать, що це "вільна людина з іншого світу" [10, с. 17], вона є уособленням "типового героя міту, що понад усі вартості ставить свободу" [10, с. 27].

З викладеного вище випливає, що поетика античного міфу в драмі Лесі Українки "Кассандра" базується на концепції неоромантизму, в основі якого – культ сильної особистості, що протистоїть натовпу, протест проти рабського духу, утвердження

ідеалів волі, правди, любові, жіночої самобутності. "Неоромантизм, – на думку самої авторки, – прагне звільнити особистість у самому натовпі, розширити її права, дати їй можливість знаходити подібних до себе, або, якщо вона виключна й при тому активна, дати їй нагороду вивищувати до свого рівня інших, а не знижуватися до їхнього рівня" [12, с. 205].

Міф про завоювання Трої і легендарні образи десятирічної війни в драмі Лесі Українки знайшли оригінальне втілення. Авторка відтворює ці події, а також порушує цілий комплекс світоглядних проблем через бачення і сприйняття їх жінками, переважно Кассандрою. Художнє відображення в текстовій тканині драматичної поеми глибоких внутрішніх жіночих переживань дає підстави дослідникам трактувати драму як "своєрідну книгу одкровення жіночого буття" [6, с. 402], а її головну героїню – як "стійкий міфологічний патерн приреченої жіночності" [6, с. 402].

Оригінальність Лесиної драми полягає ще й у тому, що, порушуючи важливі онтологічні питання, авторка не дає на них відповіді, не показує однозначного розв'язання проблем, а разом з читачем шукає виходу, намагаючись пізнати істину, водночас сумніваючись в її абсолюті. У цьому контексті всі дійові особи творів Лесі Українки можуть прочитуватись як "голоси свідомості автора, які переконують один одного, намагаючись знайти відповіді на поставлені питання" [4, с. 169].

Відчитування глибинних смислів Лесиної "Кассандри" свідчить, що це не «побутова п'єса "з троянського життя"» [14, с. 96], а інтелектуальна філософська драма з глибоким психологізмом, напруженими зовнішніми і внутрішніми конфліктами.

Відважно вступаючи в русло всесвітніх тем, загалом чужих і далеких українській літературі кінця XIX – початку XX ст., Леся Українка збагачує вітчизняний літературний простір "духом високої книжної культури, вводить і реінтерпретує у згоді з духом часу світові сюжети й образи, долучається до великих філософських і релігійних дискусій європейських інтелектуалів рубежу століть" [2, с. 3].

Творчий досвід Лесі Українки в осмисленні міфологічного образу Кассандри і в освоєнні теми Троянської війни, яка в історії людства й досі залишається однією з найзагадковіших, став яскравим свідченням поступової інтеграції української літератури у світову культурну традицію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агеєва В. Поетеса зламу століть. Творчість Лесі Українки в постмодерній інтерпретації : монографія / В. Агеєва . – К. : Либідь, 2001. – 264 с.
2. Агеєва В. Передмова / В. Агеєва // Українка Леся. Драми та інтерпретації / передмова, упоряд. В. Агеєвої. – К. : Книга, 2011. – С. 3.
3. Білецький О. Антична драма Лесі Українки ("Кассандра") // Білецький О. Вибрані праці : в 2 т. – К., 1996. – Т. 2. – С. 356–389.
4. Гірняк М. У пошуках правди / М. Гірняк // Леся Українка. Драми та інтерпретації; передмова, упоряд. В. Агеєвої. – К. : Книга, 2011. – С. 401–414.
5. Зеров М. Леся Українка. Критично-біографічний нарис // Зеров М. Українське письменство. – К. : Основи, 2002. – С. 383–416.
6. Зубрицька М. Новочасна версія міфу про Кассандру: трагедія, що народжує надію / М. Зубрицька // Українка Леся Драми та інтерпретації / передмова, упоряд. В. Агеєвої. – К. : Книга, 2011. – С. 401–414.
7. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі : монографія / С. Павличко. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Либідь, 1999. – 447 с.
8. Петров В. Драматична поема Лесі Українки "Кассандра" / В. Петров // Вісник АН УРСР. – 1991 – № 2. – С. 61–67.
9. Поліщук Я. Відлуння античного міфу загибелі ("Кассандра" Лесі Українки) / Я. Поліщук // Слово і час. – 1999. – № 8. – С. 18–27.
10. Сверстюк Є. Міг Лесі Українки / Є. Сверстюк . – Львів : Вежа, 2008. – 33 с.
11. Українка Леся. Кассандра // Леся Українка. Повне академічне зібрання творів : у 14 т. Т. 2. Драматичні твори (1907–1908) / ред. М. Моклиця; упоряд. С. Кочерга, О. Вісич; комент. В. Агеєва, О. Вісич, С. Кочерга. – Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2021. – С. 9–98.
12. Українка Леся. Новейшая общественная драма // Леся Українка. Повне академічне зібрання творів : у 14 т. Т. 7. Літературно-критичні та публіцистичні статті / ред. В. Агеєва; передм. М. Моклиця; упоряд., комент. М. Моклиця, Н. Колошук, Т. Левчук. – Луцьк : ВНУ імені Лесі Українки, 2021. – С. 197–223.
13. Українка Леся. Повне академічне зібрання творів: у 14 т. Т. 13. Листи. 1902–1906 / ред. Ю. Громик; упоряд. В. Прокіп (Савчук); комент. В. Прокіп (Савчук), В. Агеєва. – Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2021. – 616 с.
14. Українка Леся. Повне академічне зібрання творів : у 14 т. Т. 14. Листи (1907–1913) / ред. С. Романов; упоряд. В. Прокіп (Савчук); комент. В. Прокіп (Савчук), В. Агеєва. – Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2021. – 616 с.

REFERENCES

1. Ahejeva V. Poetesa zlamu stolit. Tvorčist Lesi Ukrajinky v postmodernij interpretacij : monohrafija / V. Ahejeva. – K. : Lybid, 2001. – 264 s.
2. Ahejeva V. Peredmovna // Ukrajinka Lesja. Dramy ta interpretaciji / peredmovna, uporjadkuv. V. Ahejevoji. – K. : Knyha, 2011. – S. 3.
3. Bileckyj O. Antyčna drama Lesi Ukrajinky ("Kassandra") // Bileckyj O. Vybrani praci: V 2 t. – K., 1996. – T. 2. – S. 356–389.
4. Hirnjak M. U pošukax pravdy / M. Hirnjak // Lesja Ukrajinka. Dramy ta interpretaciji / peredmovna, uporjadkuv. V. Ahejevoji. – K. : Knyha, 2011. – S. 401–414.
5. Zerov M. Lesja Ukrajinka. Krytyčno-biohrafičnyj narys // Zerov M. Ukrajinske pysmenstvo. – K. : Osnovy, 2002. – S. 383–416.
6. Zubrycka M. Novočasna versija mifu pro Kassandra: trahedija, ščo narodžuje nadiju / M. Zubrycka // Ukrajinka Lesja Dramy ta interpretaciji / peredmovna, uporjadkuv. V. Ahejevoji. – K. : Knyha, 2011. – S. 401–414.
7. Pavlyčko S. Dyskurs modernizmu v ukrajinskij literaturi: monohrafija / S. Pavlyčko. – 2-he vyd., pererob. i dop. – K. : Lybid, 1999. – 447 s.
8. Petrov V. Dramatyčna poema Lesi Ukrajinky "Kassandra" / V. Petrov. – K. : Visnyk AN URSS, 1991 – #2. – S. 61–67.
9. Poliščuk Ja. Vidlunnja antyčnogo mifu zahybeli ("Kassandra" Lesi Ukrajinky) / Ja. Poliščuk // Slovo i čas. – 1999. – # 8. – S. 18–27.
10. Sverstjuk Je. Mit Lesi Ukrajinky / Je. Sverstjuk. – Lviv : Veža, 2008. – 33 s.
11. Ukrajinka Lesja. Kassandra // Lesja Ukrajinka. Povne akademične zibrannja tvoriv: u 14 t. T. 2. Dramatyčni tvory (1907–1908) / red. M. Moklycja; uporjad. S. Kočerha, O. Visyč; koment. V. Ahejeva, O. Visyč, S. Kočerha. – Lutsk : VNU imeni Lesi Ukrajinky, 2021. – S. 9–98.
12. Ukrajinka Lesja. Novejšaja obščestvennaja drama // Lesja Ukrajinka. Povne akademične zibrannja tvoriv: u 14 t. T. 7. Literaturno-krytyčni ta publicystyčni statti / red. V. Ahejeva; peredm. M. Moklycja; uporjad., koment. M. Moklycja, N. Kološuk, T. Levčuk. – Lutsk : VNU imeni Lesi Ukrajinky, 2021. – S. 197–223
13. Ukrajinka Lesja. Povne akademične zibrannja tvoriv: u 14 t. T. 13. Lysty. 1902–1906 / red. Ju. Hromyk; uporjad. V. Prokip (Savčuk); koment. V. Prokip (Savčuk), V. Ahejeva. – Lutsk : VNU imeni Lesi Ukrajinky, 2021. – 616 s.
14. Ukrajinka Lesja. Povne akademične zibrannja tvoriv: u 14 t. T. 14. Lysty (1907–1913) / red. S. Romanov; uporjad. V. Prokip (Savčuk); koment. V. Prokip (Savčuk), V. Ahejeva. – Lutsk : VNU im. Lesi Ukrajinky, 2021. – 616 s.

Стаття надійшла до редакції 12.10.21

H. M. Zhukovska, PhD, Associate Prof.,
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

**POETICS OF MYTH IN LESYA UKRAINKA'S
DRAMATIC POEM "CASSANDRA"**

The article deals with the original author's interpretation of the myth of the Trojan prophetess Cassandra in Lesya Ukrainka's drama of the same name. It is observed that the reproduction of the ancient myth is based on the aesthetics of neo-romanticism, artistic tragedy and psychologism. It has been proved that Lesya Ukrainka's dramatic poem "Cassandra" is a "drama of ideas" in which important issues of human existence are raised. The artistic embodiment of the myth of Cassandra occurs through the understanding of the problems of human destiny, choice, faith / despair, truth / falsehood, freedom / slavery, fidelity / betrayal, life / death, and so on. It is noted that Lesya Ukrainka's Cassandra is an intellectual philosophical drama with deep psychologism, intense external and internal conflicts.

Keywords: *ancient myth, Cassandra, tragedy, psychologism, neo-romanticism.*